

Skolplikt, närvarokontroll och åtgärder vid oroande frånvaro i grundskola och grundsärskola

UN 2015/2084

Fastställda av Barn- och ungdomsnämnden och gällande från 2012-02-01.

Reviderade av Barn- och ungdomsnämnden 2012-09-28 och 2013-01-30 samt av Utbildningsnämnden 2015-02-25.

Revideringen är gjord efter erfarenheter av arbetet i Alla barn i skolan, särskilt i samarbete med Arne Grundström, Lars Svensson, Annika Kron och Stephan Andersson, samt med anledning av införandet av närvaroregistrering med Dexter.

Korrigerad 2017-07-19 enligt synpunkter på möte i Barnsamverket 6-12 år.

Syftet är att säkerställa alla barns och ungdomars rätt till utbildning i grundskolan och grundsärskolan.

Inledning

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa alla barns och ungdomars rätt till utbildning i grundskolan och grundsärskolan enligt Skollagen kap 7. (bil A)

Att lyckas i skolan är en av de starkaste framgångsfaktorena för en bra uppväxt. Orsaker till frånvaro är ofta en komplex väv av händelser. Att ansvariga i skolan samtalar med elev och föräldrar och lyssnar till deras historia är avgörande för att nå en lösning i en problematisk situation. I dialogen upptäcks nya lösningar och nya samverkanspartners kan tillkomma. Det vitesföreläggande som nämns i riktlinjerna ska endast användas i undantagsfall.

Riktlinjerna för arbetet med närvarokontroll i skolan och åtgärder vid oroande frånvaro ska vara ett stöd i arbetet med att uppmärksamma och hjälpa en elev att komma tillrätta med en problematisk skolgång.

Riktlinjerna ska ligga till grund för den arbetsgång enheterna utformar lokalt.

Skolans ansvar

Noggrann närvarokontroll vid alla skolor

Samtliga kommunala skolenheter ska registrera närvaro digitalt i Dexter. Detta beslut har tillkommit för att på ett tydligare och säkrare sätt än tidigare dokumentera enskilda elevers frånvaromönster likväl som att kartlägga och följa frånvaro på enhets- och kommunnivå. Från årskurs sex skrivs frånvaron på terminsbetyget.

En förutsättning för att kunna registrera närvaro i Dexter är att schema och elevgrupper är registrerade på ett riktigt sätt i Novaschem. En annan är att enheterna utarbetar rutiner för hur och av vem registreringen ska ske.

I enhetens arbetsgång för arbete med skolnärvaro ska registreringen vara en del. Det ska finnas rutiner för:

- schemaläggning och för att föra in schemaförändringar under pågående läsår
- information till ny personal och vikarier gällande registreringar
- uppföljning av närvaroregistreringar

Närvaroansvarig

På varje skola ska en närvaroansvarig utses för att:

- hålla dialogen och arbetet igång gällande närvarofrämjande arbete (inkluderar skolklimat och samhörighet)
- vara rektor behjälplig i att rutiner som främjar närvaro finns och följs
- varje månad diskutera närvaroregistrering och analys av den med rektor
- bevaka att skolans fokus ligger på åtgärder som skolan kan genomföra

Klasslärare/mentor

Lärare i kommunala skolor kvitterar varje lektion i Dexter. Om en elev är frånvarande får vårdnadshavare omedelbart ett sms. För sen ankomst skickas bara ett sms per dag. Klasslärare/mentor ska snarast möjligt ta reda på elevens uppfattning om anledningen till skolfrånvaron och vad eleven upplever för behov av stöd för att närvaron i skolan ska fungera. Det kan handla om konflikter, mobbing eller annat som skolan måste agera i. Elevens uppfattning och upplevt behov av stöd ska kunna utläsas ur dokumentationen. Klasslärare/mentor tar kontakt med förälder/vårdnadshavare snarast möjligt och konsulterar elevhälsan på enheten vid behov.

Rektor

Rektor ansvarar för att riktlinjerna och arbetsgång vid frånvaro är väl förankrade på enheten och att en noggrann utredning görs vid oroande frånvaro (se progressionsmodellen, bilaga D). Både giltig och ogiltig frånvaro kan vara oroande. Det är viktigt att elevens och vårdnadshavares uppfattning om anledningen till frånvaron kommer fram i utredningsarbetet. Elevhälsan ska utifrån sin kompetens engageras i arbetet med kartläggning av tänkbara orsaker till frånvaron. Rektor ska med stöd av kartläggningen bedöma om eleven är i behov av särskilt stöd eller inte. Om särskilt stöd beslutas ska åtgärdsprogram upprättas. Dessa åtgärder ska dokumenteras och utvärderas fortlöpande.

Rektor ansvarar för att strukturerade nätverksmöten med skola, socialkontor, elev och vårdnadshavare anordnas om det finns behov av det.

Rektor ansvarar för att vårdnadshavare informeras om vilka möjligheter och kompletterande stöd som vårdnadshavare kan ansöka om. Kurator på skolan kan vara behjälplig i detta. Rektor söker stöd hos Alla barn i skolan.

Rektor ska anmäla till socialtjänsten om det finns anledning att misstänka att eleven far illa.

Då elev är ogiltigt frånvarande från skolan, förmodas ha flyttat från kommunen och flyttanmälan inte gjorts åligger det skolan, i samråd med samverkanspartners, att aktivt söka eleven under sex månader. Anmälan till socialtjänsten ska ske omgående. Om eleven efter sex månader inte anträffats anses familjen utflyttad från kommunen för skolans del och eleven skrivs ut.

Anmälan till verksamhetschef/sakkunnig

Om förhållandet inte förbättrats under en månad anmäler rektor skriftligt frånvarons omfattning och redogör för vilka åtgärder skolan har vidtagit. Rektor i kommunal skola anmäler till verksamhetschef, verksamhetschef kan konsultera elevhälsan gällande stöd till eleven. Rektor i fristående skola anmäler till sakkunnig på utbildningskontoret. (bil B1, B2)

Utbildningskontorets ansvar

Verksamhetschef

Verksamhetschef anmäler oroande frånvaro i kommunal skola till sakkunnig om närvaron inte förbättrats en månad efter det att verksamhetschefen fått anmälan av rektor.

Tjänsteutlåtande

Verksamhetschef fattar på delegation från Utbildningsnämnden beslut om att förelägga elevs vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter då det är klarlagt att elevs skolfrånvaro beror på att vårdnadshavare inte fullgör sin skyldighet angående elevens skolplikt. Vårdnadshavaren informeras om beslutet via brev med mottagarbevis. (bil C)

Sakkunnig

Sakkunnig sammanställer en gång per år, på kommunnivå, en rapport om oroande frånvaro i kommunal och fristående skola. Den innehåller omfattningen av den oroande frånvaron, vad skolorna gör för att minska frånvaron och resultatet av åtgärderna. Sakkunnig redovisar rapporten för Utbildningsnämnden.

Utbildningsnämndens beslut

Om föreläggandet om att vårdnadshavaren ska fullfölja sin skyldighet angående skolplikt inte följs kan Utbildningsnämnden fatta beslut om vite. Med beslutet ska det finnas ett följebrev, undertecknat av nämndens ordförande, där kommunens och vårdnadshavarens gemensamma ansvar för elevens rätt till utbildning klargörs ännu en gång. Utbildningsnämndens beslut i enlighet med skollagen 7 kap. 23 § ska under den följande månaden noga följas upp av skolan. Skolan informerar sakkunnig som informerar Utbildningsnämnden om ärendets utveckling. Beslutet kan överklagas i enlighet med skollagen 28 kap. 5 § punkt 4.

Under hela den tid som beskriven process pågår har rektor ansvar för att kontakt med hemmet hålls och för att kontinuerligt bedöma vad skolan kan göra för att elevens rätt till undervisning ska tillgodoses.

Samverkan

I överenskommelsen *Samverkan barn och unga - Norrköping* mellan kommun, landsting och polis finns en enighet om att samverkan behövs:

”Att tillgodose ett barns behov av stöd innebär, utöver de personliga vinsterna för barnet, även en samhällsekonomisk vinst på sikt. Varje huvudman är här skyldig att följa lagstiftningen och att samverka så att inget barn blir utan det stöd som barnet har rätt till.” (Socialstyrelsen 2013)¹

¹ Socialstyrelsen. Samverka för barn bästa - en vägledning om barn behov av insatser från flera aktörer. ISBN 978-91-7555-081-7

Skolan ska vid behov efterfråga trepartsmöte mellan vårdnadshavare, skola och socialkontor. Trepartsmöte är en möjlighet att i ett samtal mellan berörda parter delge kunskap med syfte att gemensamt skapa förutsättningar till förändring.

Vid samverkan bör gemensamma mål formuleras. Dessa kan dokumenteras i en samordnad individuell plan (SIP) om socialtjänsten och hälso- och sjukvården är parter i samverkan. Upprättande av SIP åligger i så fall, enligt lag, socialtjänst och/eller sjukvård. *Länk till mer information om SIP*
<http://www.norrkoping.se/vard-omsorg/barn-ungdom/samverkan/rutiner-riktlinjer/>

Vid insatser i samverkan, som syftar till återkomst till skolan, krävs att rektor fattar beslut gällande skolan som förstärker andra aktörers åtgärder/insatser. Det kan till exempel vara hemundervisning eller skolskjuts under en period om det är en del i ett upptrappningsprogram för ökad närvaro. Därför bör rektor närvara vid samverkansmöten för bilda sig sin egen uppfattning och kunna fatta lämpliga beslut.

Anmälan till socialtjänsten bör göras utifrån socialkontorets vägledning. Vid oroande frånvaro bör skolan beskriva sin oro så tydligt som möjligt, gärna med beskrivningar av konkreta händelser samt åtgärder och utfall av dessa. Relevant dokumentation bör bifogas för att förstärka ärendets dignitet, till exempel skolrelaterade utredningar, utvärderingar av stödinsatser och tidigare anmälningar.

Länk till vägledning och blankett anmälan

<http://www.norrkoping.se/vard-omsorg/barn-ungdom/anmalan/>

När skolan har gjort en anmälan har skolan rätt att begära information om huruvida en utredning har inletts, eller om det redan pågår en utredning, om det inte är olämpligt att socialtjänsten lämnar ut dessa uppgifter.

Begäran om information/återkoppling samt önskemål om trepartssamtal kan noteras i den skriftliga anmälan.

Den som är osäker på om anmälan ska göras kan alltid, utan att röja elevens identitet, kontakta socialkontoret för råd och konsultation.

Bilaga A:

Socialtjänstlagen 14 kap. 1 §, 1a §, 1 b §

Skollagen 7 kap. 20 §

Skollagen 7 kap. 22 §

Skollagen 7 kap. 23 §

Föräldrabalken 6 kap. 2 §

Bilaga B1:

Rektors anmälan till verksamhetschef om elevs skolfrånvaro i kommunal skola.

Bilaga B2:

Rektors anmälan till sakkunnig om elever skolfrånvaro i fristående skola.

Bilaga C:

Verksamhetschefs brev till vårdnadshavare om elevs skolfrånvaro.

Bilaga D:

Progressionsmodellen

Bilaga A:

Socialtjänstlagen 14 kap. Anmälan om missförhållanden

14 kap. 1 §

Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

- 1. myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom,*
- 2. andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården,*
- 3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2, och*
- 4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.*

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet.

Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i första stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd.

Om anmälan från Barnombudsmannen gäller bestämmelserna i 7 § lagen (1993:335) om Barnombudsman.

1 a §

Socialnämnden bör erbjuda barnet, vårdnadshavaren och den som gjort anmälan enligt 1 § ett möte om det med hänsyn till barnets bästa är lämpligt.

1 b §

Socialnämnden får informera den som gjort anmälan enligt 1 § om att utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår. Sådan information ska på begäran lämnas till anmälaren om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att göra detta.

Skollagen 7 kap.

17§ En elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli...

---Om en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit

frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

20 § *Den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn skall se till att barnet fullgör sin skolplikt.*

22 § *Kommunen ska se till att eleverna i dess grundskola och grundsärskola fullgör sin skolgång.*

23 § *Om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad denne är skyldig att göra för att så skall ske, får hemkommunen förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter.*

Ett föreläggande enligt första stycket får förenas med vite.

Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart om inte annat beslutas.

Föräldrabalken 6 kap.

2 § *Barn står under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem, om inte rätten har anförtrott vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. Vårdnaden om ett barn består till dess att barnet fyller arton år eller dessförinnan ingår äktenskap.*

Den som har vårdnaden om ett barn har ett ansvar för barnets personliga förhållanden och skall se till att barnets behov enligt 1 § blir tillgodosedda.

(1 § Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Barn skall behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling. Lag (1983:47).)
Barnets vårdnadshavare svarar även för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till dess ålder, utveckling och övriga omständigheter samt skall bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning. I syfte att hindra att barnet orsakar skada för någon annan skall vårdnadshavaren vidare svara för att barnet står under uppsikt eller att andra lämpliga åtgärder vidtas.

Bilaga B1:

<http://www.intranat.norrkoping.se/gemensamt/kontor/utbildning/blanketter/Rektors-anmalan-till-verksamhetschef-om-elevs-franvaro.pdf>

Bilaga B2 gäller endast fristående skola:

https://etjanst.norrkoping.se/FileStorageArea/Blanketter/6/Information_anmalan-till-sakkunnig-avseende-elevsskolfranva.pdf

Bilaga C:

<http://www.intranat.norrkoping.se/gemensamt/kontor/utbildning/blanketter/Verksamhetschefs-brev-till-varnadsnavare-om-elevs-franvaro.pdf>

Bilaga D:

Progressionsmodellen